

200 år etter: Hvorfor Camilla Collett i dag?

Tone Selboe

Bennett, Cora, 1912-95, forfattereinne.

- Vi har foran os en Bog, der, nylig udkommen i Danmark, giver os et Billede af Tilstandene før og efter den store franske Revolution. Den kaster, maaske uden at have det til Hensigt, interessante og høist betegnende Lys over Kjønnes erotiske Forhold til hinanden, saaledes som det fandt sit Udtryk i Dramerne og Romanerne fra hine Tidsperioder. Denne Bog byder en udmerket Ledetraad, og vi vil følge den gjennem nogle af de mærkeligste af de Digtverker, den omtaler. (Collett 1872)

- For første gang fik man se ham, rigtig som han var; og man studsede. Det var de samme Grundtræk: Sjælens Rynkethed og Graahærdethed, den samme ubændige Egoisme og rovlystne Ledighed. Kun færdedes han ikke længer i Urskovene og mellem Alperne. De imposante, melankolsk blege Renées havde forvandlet sig til deres egne sirlig friserede, elegante Raymonder og Arthurer, som de hver Dag mødte lyslevende i Salonerne og ved Veddeløbene. (Collett 1872)

- Hun gjør disse interessante Manfreder, Renéeer og Adolpher, bag hvilke hine store Forfattere knapt gjør sig den Uleilighed at skjule sine egne katzenjammerlig-melankolske Træk, en slet Tjeneste ved for tidlig og for rigt at lønne deres Bestræbelser; og Trofasthed driver dem rent til Fortvilelse. Det er bevægelsen, Sindsrystelserne, disse Herrer attraar; de maa have alle en Jagts Ophidselser og spændende Overgange, Fanfarerne og Farerne, Uvissheden, Forfølgelsen og Seiren, og det gispende Offer, der venter Naadestødet for deres Fod, og saa? ... Ja, saa er Legen ude. (Collett 1872)

- En nys udkommen europæisk Literaturhistorie indeholder saaledes blandt en sindsforvirret Masse kjendte og ukjendte Mandsnavne kun to kvindelige, som det ikke heller ret vel lod sig gjøre at forbigaa: *Mad. de Staël* og *Georges Sand*, -- en Ære, som de rigtignok maa betale med at se de merkeligste Fortrin, der smykker dem, stemplet som *mandige* og med forresten dygtig at rives ned. (Collett 1877)

- Kvindenes Optræden i Literaturen som Aand, som Bevidsthed, er derfor saa at sige kun det første Skridt til hendes Optræden som genial Personlighed. Allerede ses Fru de Staëls Turban fremglimtende i Horisonten. (Brandes 1877)

- Man maa imidlertid ikke tabe af Syne, at det ikke er Strindberg, som gjorde Begyndelsen eller erklærede Krigen. Hærskrigene havde allerede længe gjallet mod Mændene fra den af en norsk Forfatterinde saakaldte "de Stummes Lejr", og enkelte vrede Damer tog saa galt og latterligt paa Veje at det var tilgiveligt, om en Poet, der lever og omtumles i Stemninger, en Gang følte Trang til at optage deres Stikord og behændigt dreje disse Stikord mod de forbitrede Fruentimmer. [...] Forfatterinden af den gode roman "Amtmandens Døttre" og af adskillige senere, mindre gode Skrifter, udmærker sig i sin sidste periode ikke ved det Maadehold der altid klæder en Mand godt, men undertiden ikke misklæder en Kvinde. Hendes Indhug paa Mændene har efterhaanden antaget Karakteren af den sande Drabelighed. [...] I alt sporer hun Mandsskjændigheden. Hun har en Næse derfor, saa fin, at ikke den sidste Mohikaner havde saa fin en Næse for sin Fjendes Spor i Savannernes Græs. (Brandes 1886)

- Men dertil er Hedda Gabler os for lidet sympatisk, ja saa fremmedartet afskrækkende, at vi i dette pro og contra, enten vi vil eller ei, bringes til at erklære os – tænk engang! – for den stakkels skikkelige Tesman. [...] I vor By, placeret i Tid og Rum i vor nærmeste Nærhed, hører hun ikke hjemme. Tænke sig Hedda Gabler lyslevende, Pistolen i Barmen, vandrende hendad Karl Johan! (Collett 1891)

- I de franske Romaner optræder altid to Kvindetyper, og vi faae Beskrivelsen af dem specificeret med en nærgaaende Nøiagtighed, der minder sterkt om Tonen i en Jockey-Klub. Den dydigste af disse er altid blond, den anden er yppigere, har ravnsort Haar og et tilsvarende Temperament. Mellem disse to kvindelige Fuldblodstyper ser man nu Helten i disse Romaner stillet som Æslet mellem to Kornsække, kun med den Forskjel, at det her ikke nøier sig med den ene, men ender med at sluge dem bægge. (Collett 1885)

- Nei, vi vil ikke mer røres deraf. Vi vender os uvillig bort fra denne rynkede, forgræmmede Trofasthed, der har siddet med Hænderne i Kors, stirrende paa én Plet – Peer Gynt, den gamle Peer Gynt, -- Egoismen i sin Affældighed, naar den, gaaet træt i sin Umættelighed, endelig raver hjemover. (Collett 1877)